

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝
Շրջակա միջավայրի նախարար
Հակոբ Սիմիոյան

« 02 » 07 2024 թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵՋՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱՋԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ N 105 - 24

Նախաձեռնող՝

«Հայնախագիծ» ԲԲԸ
ք. Երևան, Չարենցի 1

Գործունեությունը՝

«Կոտայք-1» միկրոռեզիոնայլ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ուղղման արձանագրության էկոլոգիական գնահատման հաշվետվություն
Կոտայքի մարզ

Առդիր՝ 9 թերթ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՓ № 105 - 24

« 02 » 07 2024թ.

«Կոտայք 1» միկրոռեզիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման հաշվետվություն

Ձեռնարկող՝

«Հայնախագիծ» ԲԲԸ

Ներկայացված նյութեր՝

Հիմնադրության փաստաթուղթ.

- Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման (ՌԷԳ) հաշվետվություն,
գծագրական նյութեր

Ներածական մաս. Կոտայքի մարզի (այսուհետ՝ Մարզ) «Կոտայք 1» միկրոռեզիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի նախագիծը մշակվել է քաղաքաշինության կոմիտեի պատվերով (N ՀՀՔԿ-ԳՀԱՇՁԲ-23/2), տրամադրված Տեխնիկական բնութագրին համապատասխան:

Միկրոռեզիոնալ մակարդակի նախագիծն իրենից ներկայացնում է բազմանպատակ նախագիծ, որը հիմնականում նպատակաուղղված է տարածական-տնտեսական գործունեության համակարգված կազմակերպմանը, տարածաշրջանի և համայնքների գործառնական-հատակագծային տնտեսական և մշակութային կապերի, ճարտարապետա-հատակագծային կառուցվածքի և ֆունկցիոնալ գոտևորման խնդիրների լուծմանը՝ քաղաքաշինության, արտադրության զարգացմանը նպաստող արդյունավետ պայմանների և բնական միջավայրի, նյութական մշակութային ժառանգության պահպանման ու կատարելագործման ապահովմամբ, բնական, տնտեսական և աշխատանքային ռեսուրսների համալիր և արդյունավետ օգտագործմամբ:

Նկարագրական մաս. Կոտայքի մարզը գտնվում է ՀՀ կենտրոնական մասում, ծովի մակերևույթից մոտ 900-2500 մ բարձրության վրա: Վարչական կենտրոնը Հրազդան քաղաքն է: Տարածքն ընդգրկում է Հրազդան գետի վերին և միջին ավազանն ու Մարմարիկ գետի ավազանն ամբողջությամբ: Մարզի տարածքով են անցնում Երևան-Շորժա և Հրազդան-Իջևան երկաթուղիները, իսկ մարզկենտրոնից մինչև մայրաքաղաք ընդամենը 45 կմ է: Մարզի տարածքն ընդգրկում է Կոտայքի սարավանդը, Մարմարիկ գետի ավազանը, Հրազդան գետի ավազանի վերին ու միջին հատվածը, ինչպես նաև Գեղամա լեռնաշղթայի արևմտյան լանջերը: Այն հարավ-արևմուտքից սահմանակից արևմուտքից՝ Արագածոտնի, հյուսիսից՝ Լոռու, հյուսիս-արևելքից՝

Գեղարքունիքի և հարավից՝ Արարատի մարզերին: Մարզի տարածքը 2076 քառ. կմ է և ունի մոտ 320000 բնակչություն:

Մարզի տարածքով են անցնում Թբիլիսի-Երեւան երկաթուղու մի հատվածը: Մարզում գրանցված են 3208 պատմամշակութային արժեքներ և հուշարձաններ: Կոտայքի մարզը միակ մարզն է, որը միջպետական սահման չունի ՀՀ հարևան որևէ պետության հետ:

Մարզը հարուստ է պատմամշակութային հուշարձաններով, որոնց մեջ հիշարժան է Գառնու հեթանոսական տաճարը, նշանավոր են նաև Բջնի բերդը, միջնադարյան Կեչառիսի վանքային համալիրը և Գեղարդավանքը և այլն:

Կոտայքի մարզը համեմատաբար զարգացած ու բազմաճյուղ տնտեսություն ունեցող մարզերից է: Մարզի տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռողն արդյունաբերությունն է: Մարզը մեծ դեր ունի էներգետիկայի ոլորտում՝ այստեղ են գտնվում էլեկտրաէներգիայի արտադրության 2 խոշոր կազմակերպություն: Մարզի արդյունաբերության մյուս հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է՝ սննդամթերքի և խմիչքների արտադրություն, ոչ մետաղական հանքային այլ արտադրատեսակների արտադրություն, հիմնական մետաղների արտադրություն, ոսկերչական արտադրատեսակների, ոչ թանկարժեք զարդերի արտադրություն և այլն:

Մարզի գյուղատնտեսությունը մասնագիտացած է թռչնաբուծության մեջ: Մարզի տարածքում են գործում հանրապետության 3 խոշոր թռչնաֆաբրիկաներ: Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային, երկաթուղային տրանսպորտով և էլեկտրատրանսպորտով (ճոպանուղի): Մարզը հարուստ է հանքային ջրերով, դրա վկայությունն են «Բջնի», «Հանքավան» և «Արզնի» հանքային ջրերը:

Ըստ բարձրության՝ լիմայական պայմանները փոխվում են տաք, չոր ցամաքայինից մինչև ձյունամերձ: Օդի տարեկան միջին ջերմաստիճանը տատանվում է 10 °C-ից մինչև 2.5 °C: Տարվա ամենատաք ամիսը հուլիսն է, իսկ ամենացուրտը՝ հունվարը: Կոտայքի մարզի ցածրադիր շրջաններում միջին հունվարյան ջերմաստիճանը կազմում է 4.5-5 °C: Բարձրադիր շրջաններում հունվարյան ջերմաստիճանը նվազում է մեկ և ավելի ջերմաստիճանով՝ -3.6 °C: Տարեկան մթնոլորտային տեղումների քանակը նորմայից բարձր է՝ 400-970 մմ:

ՄՄՀՏՊԳ նախագծերում նշված համայնքները ներառում են Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածքները, կենսաբազմազանությունը ձևավորվում է աշխարհագրական դիրքով, բնակլիմայական, ռելիեֆային, լանդշաֆտային և այլ պայմանների, ինչպես նաև կից տարածքների ֆլորիստական և ֆաունիստական ազդեցությունների ներքո:

Դիտարկվող տարածաշրջանում հանդիպում են կենդանիներ և բույսեր, որոնց կարգաբանական խմբերից շատ տեսակներ ընդգրկված են Հայաստանի Կարմիր գրքում:

Միկրոռեգիոնալ տարածական պլանավորման հիմնադրության փաստաթղթի մշակման հիմքում դրված է տարածքային զարգացման հիմնական ուղղությունների, ներդրումների համար առավել բարենպաստ ոլորտների ընտրությունը և դրանց տարածքային տեղաբաշխման գոտիների հատակագծային կազմակերպումը, այդ հենքի վրա այնպիսի քաղաքականության մշակումով, որի իրականացումը կնպաստի մարզի տնտեսական զարգացմանը, աշխատատեղերի ստեղծմանը և բնակչության ապրելակերպի բարելավմանը:

Առաջադրվող ծրագրային փաստաթղթում արտացոլվում են ներառված համայնքների տարածքային զարգացման քաղաքականության արտահայտված իրականացմանը նպաստող քաղաքաշինական ծրագրային

գործողությունները, որոնք անհրաժեշտ են տարածքների մրցունակությունը բարձրացնելու և Հայաստանի մարզերի միջև զարգացման առկա անհամաչափությունները մեղմելու համար:

«Կոտայք 1» տարածքը ներառում է Հրազդան համայնքը, Լեռնանիստ, Ջրառատ, Սուլակ և Քաղսի բնակավայրերը: Բնակչության թիվը կազմում է 48058 մարդ, հեռանկարում՝ 52864:

«Կոտայք 1» տարածաշրջանի ՄՄՏՊՓ նախագիծն ընդգրկում է 28610.37 հա տարածք, այդ թվումն փաստացի՝

- գյուղատնտեսական հողեր – 22347.85 հա, հեռանկարում՝ 22009.7309 հա,
- բնակավայրերի հողեր – 2335.56 հա, հեռանկարում՝ 2506.6148 հա,
- արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր – 489.21 հա, հեռանկարում՝ 530.346 հա,
- էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի և կոմուն. հողեր – 527.55 հա, հեռանկարում՝ 565.375 հա,
- հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր – 96.39 հա, հեռանկարում՝ 127.8233 հա,
- հատուկ նշանակության հողեր – 48.19 հա,
- անտառային հողեր – 2531.5 հա, հեռանկարում՝ 2588.55 հա,
- ջրային հողեր – 234.12 հա, հեռանկարում՝ 234.04 հա:

Մարզի տարածաշրջանի ՄՄՏՆ նախագծում արտացոլված են բնական պաշարների (ջուր, հող, բուսականություն, հանքեր) ինտենսիվ և արդյունավետ օգտագործման վերաբերյալ նախագծային, պրակտիկ գործունեության, տնտեսության ճիշտ կազմակերպման, կոմունիկացիաների և կաթսայատների ճիշտ տեղադրման արդյունքները՝ անթափոն տեխնոլոգիաների և մաքրման սարքավորումների կիրառմամբ՝ կենցաղային և արդյունաբերական թափոնների մաքսիմալ օգտագործման և վնասազերծման ճանապարհով:

Միկրոռեգիոնի գյուղական համայնքներում առկա են սոցիալ-կենցաղային, ինժեներա-տրանսպորտային և կոմունալ ենթակառուցվածքների վերաբերյալ հիմնախնդիրներ, որոնք մանրամասն նկարագրված են նշված համայնքների զարգացման ծրագրերում:

Ներկա իրավիճակում բնակչության հիմնական զբաղմունքը գյուղմթերքի արտադրությունն է, բուսաբուծությունը, այգեգործությունը, անասնապահությունը, հացահատիկի մշակումը, հողագործությունը և առևտուրը:

«Կոտայք 1» տարածաշրջանի համայնքների շրջակա միջավայրի վրա տեխնաժին ազդեցության հիմնական գործոններն են.

- մթնոլորտային օդի աղտոտումն արդյունաբերական ձեռնարկությունների, բնակելի հատվածի ջեռուցման և ավտոտրանսպորտի արտանետումներով,
- մակերևութային ջրերի աղտոտումն արդյունաբերական և կենցաղային կեղտաջրերով,
- հողերի աղտոտումը կոշտ կենցաղային թափոններով,
- աղմուկը և էլեկտրամագնիսական ճառագայթումը,
- անտառի անկանոն օգտագործումը, որը համայնքների շրջակայքում էներգետիկ ճգնաժամի ժամանակ հանգեցրել է անտառային տարածքների և կենսաբազմազանության կրճատմանը:

Ներկայումս բնակավայրերի մթնոլորտային օդն աղտոտվում է արդյունաբերական ձեռնարկությունների, բնակելի և հասարակական շենքերի ջեռուցման անհատական սարքերի և ավտոտրանսպորտի արտանետումներով:

Հիմնականում արդյունաբերական ձեռնարկությունները պատկանում են սանիտարական վտանգավորության IV-V դասին, բացի ցեմենտի գործարանից և կապի

հանքից, որոնք գործում են «Կոտայք 1» տարածաշրջանում: Դրանց հիմնական արտանետումները մթնոլորտ անօրգանական փոշին է: Ֆոնային աղտոտվածությունը աղտոտող բոլոր նյութերով համայնքներում զգալիորեն ցածր է սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաներից (ՍԹԿ):

Համայնքում գործում են փոքր ձեռնարկություններ, որոնք գործում են պլանային արտադրողականության 5-10%-ի սահմաններում: Ընդամենը արդյունաբերական արտանետումները կազմում են 74.88 տ/տարի (ք. Հրազդան- 65.95 տ/տարի, գյուղական բնակավայրեր – 8,93 տ/տարի):

Համաձայն հաշվետվության՝ համայնքների հողերն աղտոտված չեն ծանր մետաղներով և նոր շենքերի ու շինությունների տեղադրման ընտրությունը սահմանափակված չէ: Հողերի աղտոտվածության մակարդակը գնահատված է ցածր, աղտոտվածության դասը՝ թույլատրելի, էկոլոգիական իրավիճակը՝ բավարար: Հեռանկարում տարածական պլանավորման նախագծերի իրականացման արդյունքում, հողերի աղտոտվածության մակարդակի ավելացում չի սպասվում, քանի որ նոր արդյունաբերական ձեռնարկությունների կառուցում նախատեսված չէ:

Կոտայքի մարզի տարածքը հարուստ է բնական ջրի պաշարներով: Այն ոչ միայն բավարարում, այլև գերազանցում է բնակչության անհրաժեշտ պահանջարկը: Մարզի բնակչության կողմից խմելու ջրի պաշարների տնօրինվող ռեսուրսները ընդհանուր հաշվով կազմում են 1929 լիտր/վրկ: Այն իր հերթին կազմում է ամբողջ խմելու ջրի 30 %-ը:

Խմելու ջրի արտաքին ցանցի երկարությունը կազմում է 566.9 կմ: Դիտարկվող միկրոռեգիոնի խմելու ջրամատակարարումն իրականացվում է «Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ կողմից:

Ըստ լիազոր մարմնի կողմից տրամադրած տեղեկատվության՝ Հրազդան քաղաքի ջրամատակարարման ցանցը գրեթե ամբողջովին փոխված է: Կապիտալ վերանորոգման կարիք ունի 23000 մ³ ծավալով օրվա կարգավորիչ ջրամբարը:

Ջրամատակարարման համակարգերի կայուն աշխատանքն ապահովելու նպատակով նախատեսվում է վերջիններիս արդիականացում և վերակառուցում:

- Բոլոր բնակավայրերում խմելու ջրամատակարարման օղակային բաշխիչ ցանցի նախատեսում՝ ապահովված հակահրդեհային հիդրանտներով:

- Ջրամատակարարման բոլոր համակարգերում (գլխամասային կառույցներ, ՕԿՁ-ներ) հերմետիկության ապահովում և սանիտարական 1-ին (30-50 մ շառավղով) գոտու սահմանում:

- Խմելու ջրի վարակազերծման նպատակով ջրամատակարարման գլխամասային կառույցներում քլորակայանների նախատեսում:

- Խմելու ջրի պարբերաբար լաբորատոր հսկողություն:

- Ջրի սպառման նկատմամբ վերահսկողության սահմանում, ջրաչափերի տեղադրում բոլոր սպառողների մոտ:

- Հոսակորուստների հայտնաբերմանն ու վերացմանն ուղղված անընդհատ աշխատանքների իրականացում, ինչը կբերի ջրային ռեսուրսների պահպանություն, տնտեսում և կայուն օգտագործում, ջրամատակարարման համակարգի հուսալիություն, հոսակորուստների կրճատում, ջրի սպառման արդյունավետության բարձրացում, բնակչության ջրամատակարարման տևողության ավելացում, խմելու ջրի բարձր որակի ապահովում և աղտոտման վտանգի նվազում:

Մարզում բացակայում են մաքրման կայանները, որի պատճառով կեղտաջրերը լցվում են գետերը և Աղբյուրակի ջրամբար: Ներկայումս Հրազդան քաղաքի կոլեկտիվ ցանցը գտնվում է անմխիթար վիճակում և կարիք ունի կապիտալ վերանորոգման: Շուրջ 30 տարի

է չի գործում մաքրման կայանը: Քաղաքի ջրահեռացումն իրականացվում է մոտ 32.6 կմ երկարությամբ, 500-1100 մմ տրամագծով կոլեկտորի միջոցով: Հեռացման ենթակա հոսքաջրերը, անցնելով միայն մեխանիկական մաքրում, բաց են թողնվում Հրազդան գետը՝ Քաղսիի մաքրման կայանի տարածքում:

Գյուղական բնակավայրերի բնակչությունն օգտվում է բակային հորատիպ զուգարաններից:

Ստորգետնյա, ինչպես նաև մակերեսային ջրերի ավազանն աղտոտումից զերծ պահելու նպատակով սույն նախագծի շրջանակներում նախատեսվում է կոյուղացնել տարածաշրջանի բոլոր բնակավայրերը: Կոյուղու հոսքաջրերի հեռացումը կիրականացվի միջթաղամասային ինքնահոս կոյուղատարների և գլխավոր կոլեկտորի միջոցով:

Նախագծով՝ կենցաղային կոյուղուն զուգահեռ նախատեսվում է նաև հեղեղատար կոյուղու կառուցում, ինչը հնարավորություն կտա անձրևաջրերից և հալոցքից առաջացած հոսքաջրերի ամբողջ ելքը ևս հավաքել և, նախքան բաց ջրահոսքեր ուղղելը, ենթարկել մաքրման:

Դիտարկվող միկրոռեգիոնի գրեթե բոլոր բնակավայրերում ոռոգումն իրականացվում է ինքնահոս եղանակով՝ երկաթբետոնե ջրանքների միջոցով, որոնց տեխնիկական վիճակը գնահատվում է բավարար: Հոսակորուստներն այդ դեպքում կազմում են 40-55 տոկոս:

Ըստ «Կոտայք» ԶՕԸ տրամադրած տեղեկատվության՝ Հրազդան քաղաքի Վանատուր, Ջրառատ, Կոճոռ, ինչպես նաև Քաղսի բնակավայրի ոռոգման խողովակաշարերն ունեն հիմնանորոգման կարիք, մասնավորապես.

Հրազդան քաղաքի Վանատուր թաղամասում ջուրը տրվում է քայքայված առվակներով: Նախատեսվում է անցկացնել 200 մ երկարությամբ 100 մմ տրամագծով խողովակաշար:

Կանոնավոր ոռոգման ջրի մատակարարման, ինչպես նաև համակարգի վերահսկման և ոռոգման ջրի կորուստները կանխելու նպատակով նախատեսվում է ոռոգման բաց համակարգից անցում կատարել ոռոգման փակ, ջրաչափերով կահավորված ջրամատակարարման համակարգին, ինչը հնարավորություն կտա ապահովել ջրի արդյունավետ օգտագործումն ու հավասարաչափ բաշխումը:

Հաշվի առնելով ոռոգման կանոնավոր բաշխիչ ցանցերի բացակայությունը գրեթե բոլոր համայնքներում, ոռոգման ջրի անհարկի կորուստներից խուսափելու, ինչպես նաև տնամերձ հողատարածքների արդյունավետ ոռոգում ապահովելու նպատակով՝ նպատակահարմար է բնակավայրերի տարածքում նախատեսել փակ խողովակաշարերով ոռոգման ներտնտեսային բաշխիչ ցանց, որը կանցնի փողոցներին զուգահեռ՝ յուրաքանչյուր հողակտորի համար ունենալով մեկ ջրթող կառուցվածք:

«Կոտայք 1» միկրոռեգիոնի ոռոգման ջրի քանակը կազմում է՝ 1241.02 հազ. մ³, ջրի կորուստը կազմում է 40-55%: Ոռոգվում է 130.868 հա հողատարածք, գործող աղբյուրներից օգտագործվում է 2448.7 հազ.մ³ / օր:

Էլեկտրահաղորդման օդային գծերի տեխնիկական վիճակը գնահատվում է բավարար:

Մարզի տարածքի էլեկտրամատակարարման համակարգի շահագործումն իրականացվում է «ՀԷՏ» ՓԲԸ-ի «Գեղամա» մասնաճյուղի կողմից, որը հիմնականում ապահովում է անխափան և առանց լուրջ վթարների էլեկտրամատակարարում: Մարզի բոլոր բնակավայրերը միացված են էլեկտրական ցանցերին:

Միկրոռեգիոնի տարածքով անցնում են Ընկերության հաշվեկշռում հաշվառված՝

- Հրազդան համայնքի, Լեռնանիստ և Ջրառատ բնակավայրերի վարչական տարածքներով անցնում են 220 կՎ «Կենտրոն», «Երևան», «Մարաշ», «ՊՇԷԿ-1,2», «Նորադուզ» և 110 կՎ «Սևան», «Գագարին» օդային գծերը:

- Սոլակ և Քաղսի բնակավայրերի վարչական տարածքներով անցնում են 220 կՎ «Կենտրոն», «Երևան» և «Մարաշ» օդային գծերը:

Ըստ «Հայրուսագազարտ» ՓԲԸ-ի կողմից տրամադրված տեղեկատվության՝ դիտարկվող տարածաշրջանի բոլոր բնակավայրերը գազաֆիկացված են:

Համայնքներում աղմուկի աղբյուր է հանդիսանում ավտոտրանսպորտը: Գյուղերում ճանապարհները հիմնականում տեղական նշանակության են և մեքենաների անցուդարձը ցածր է:

«Կոտայք-1» միկրոռեգիոնում սանիտարական մաքրման ենթակա տարածքը կազմում է 2335.08 հա մակերես:

Բնակավայրերի տարածքում տեղադրված են աղբի համար նախատեսված կոնտեյներներ, որտեղից պայմանագրային հիմունքներով շաբաթական 2-3 անգամյա ռեժիմով համայնքի բոլոր բնակավայրերից աղբն աղբատար մեքենաներով հեռացվում է Հրազդան քաղաքի աղբավայր:

Տարածքը պարսպապատված չէ, չկան համապատասխան պայմաններ կոնտեյներների և աղբատար փոխադրամիջոցների լվացման և ախտահանման համար:

Իրականացման փուլում է գտնվում «Կոտայքի և Գեղարքունիքի մարզերի կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման ծրագիրը», որի շրջանակներում նախատեսվում է Հրազդան համայնքի տարածքում կառուցել ԵՄ չափանիշներին համապատասխան սանիտարական աղբավայր և երկու մարզերում ներդնել աղբահանության ինտեգրված արդյունավետ համակարգ:

Աղբավայրի համար հատկացված տարածքը գտնվում է Հրազդան քաղաքի վարչական տարածքում, Մ-4 միջպետական մայրուղուց աջ, մոտ 350 մ հեռավորությամբ, զբաղեցրած մակերեսը կազմում է մոտ 43 հա:

«Կոտայք 1»-ի տարածաշրջանի բնակավայրերում տեղակայված է 24 գերեզմանոց՝ ընդհանուր 41,99 հա տարածքում: Գերեզմանոցները գործող են, որոնց զգալի մասում սանիտարական գոտին պահպանված չէ: Մշակվել են միջոցառումներ, որոնք կկարգավորեն գերեզմանոցների տարածքները:

Ծրագրով նախատեսված է գերեզմանոցների պարսպապատումը ՍՊԳ-ի չափերին համապատասխան: Այն հատվածներում, որտեղ ՍՊԳ-ն պահպանված չէ, նախատեսվում է ճանապարհի երկկողմանի սահմանազատում՝ ծառուղիների միջոցով և գերեզմանոցի պարագծով երկշաք ծառապատում: Գերեզմանոցների ճանապարհի եզրային հատվածներում, նախագծով նախատեսված է տարածքի բարեկարգում և կանաչապատում, ինչը կնպաստի փոշու արտանետումների տարածման կանխարգելմանը:

Համաձայն նախագծի Հեռանկարում բնակավայրերում ընդհանուր օգտագործման տարածքների մակերեսը կկազմի 10.69 հա, Հրազդան քաղաքում՝ 43.95 հա, իսկ սահմանափակ օգտագործման կանաչ տարածքները Հրազդան քաղաքում շուրջ 1528.146 հա, գյուղական բնակավայրերում՝ 573.426 հա:

Շինարարական նորմերի համաձայն գյուղական համայնքներում ընդհանուր օգտագործման կանաչ տնկարկների մակերեսը պետք է կազմի 12 մ²/մարդ, իսկ փոքր քաղաքների համար 10 մ²/մարդ:

«Կոտայք 1» կատարված աշխատանքների արդյունքում կարելի է եզրակացնել, որ տարածաշրջանի զարգացման ծրագրով բոլոր նախատեսվող աշխատանքները կնպաստեն

շրջանի սոցիալական և բնապահպանական իրավիճակի առողջացմանը:

Բնապահպանական իրավիճակի բարելավմանը նպաստող միջոցառումները հետևյալն են՝

- համայնքի երաժշտական և արվեստի դպրոցների նորոգում, ջեռուցման համակարգի կառուցում;
- բազմաբնակարան շենքերի տանիքների կապիտալ վերանորոգում;
- ներհամայնքային, միջհամայնքային հիմնանորոգում և դաշտամիջյան ճանապարհների հարթեցում, ինչպես նաև մայթերի և վերգետնյա անցումների կառուցում;
- բազմաբնակարան շենքերի բակային տարածքների բարեկարգում և ասֆալտապատում, խաղահրապարակների կառուցում;
- բազմաբնակարան շենքերի բաժնային սեփականության գույքի՝ վերելակների վերանորոգում;
- բազմաբնակարան շենքերի կառուցում;
- մանկապարտեզներում էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի ծրագրերի իրագործում ու շենքերի կապիտալ վերանորոգում;
- համայնքի 2 մարզադպրոցների կապիտալ վերանորոգում;
- համայնքի արտաքին լուսավորության ցանցի ընդլայնում և էներգախնայող համակարգի կառուցում;
- մաքրավան թաղամասում կոյուղու ցանցի նորոգում;
- Հրազդան քաղաքի կոյուղատար համակարգի վերանորոգում;
- ոռոգման ցանցի հիմնանորոգում և վերակառուցում;
- մոդուլային մանկապարտեզի կառուցում;
- Լեռնանիստ գյուղի ջրամատակարարման ցանցի կառուցում;
- Շառլ Ազնավուրի անվան զբոսայգու բեմի և սանհանգույցի հիմնանորոգման աշխատանքներ: Բնակավայրերում խաղահրապարակներում ու զբոսայգիներում մարզասարքերի ու կարուսելների տեղադրում ;
- համայնքում զբոսաշրջության զարգացում;
- բնակավայրերում զբոսայգիների կառուցում ու բարեկարգում;
- Հրազդան համայնքի կոմունալ սպասարկման մեքենաների ձեռքբերում;
- կանաչապատման ու շրջակա միջավայրի պահպանման միջոցառումներ;
- դրամատիկական թատրոնի վերանորոգում և գույքի ձեռքբերում;
- տուրիզմի զարգացում;
- երկրորդական և միջգյուղական ճանապարհների ասֆալտապատում և խճապատում;
- շենքերի բակերի լուսավորության անցկացում և գյուղամիջյան ճանապարհների լուսավորության անցկացում;
- ջրամատակարարման համակարգի և կոյուղու կառուցում և բարեկարգում;
- անձրևաջրերի հեռացման համակարգի նախագծում և կառուցում;
- գետ թափվող տնտեսակենցաղային և արտադրական հոսքաջրերի կենսաբանական մաքրման կայանի նախագծում և կառուցում
- ոռոգման ներքին ցանցի վերականգնում;
- համայնքում հանգստյան գոտիների ստեղծում;
- բնակավայրերի տարածքում աղբահանման և տեսակավորման կազմակերպում;
- մսի վերամշակման արտադրամասի ստեղծում (սպանդանոցի կառուցում);
- կաթնամթերքային արտադրության զարգացում:

«Կոտայք 1» միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման նախագիծի գործունեության ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել ազդեցության մշտադիտարկում (մոնիթորինգ) և հետնախագծային վերլուծություն: Դա թույլ կտա հիմնադրույթի գործունեության ընթացքում վերլուծել և դիտարկել համայնքների զարգացման իրատեսական սցենարները՝ նախանշելով առավել գրավիչ և արդի հեռանկարային ուղղությունները, ներդրումների համար ուշագրավ ոլորտները, ինչպես նաև տարածաշրջանի բնապահպանական խնդիրների ներգրավման և դրանց հնարավոր լուծումներին ուղղված համապատասխան միջոցառումները:

Հիմնադրույթային փաստաթղթի նախագծով նախատեսվում է նաև ջրային ռեսուրսների ու թափոնների կառավարման ոլորտների և խախտված հողերի հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված միջոցառումների իրականացման ծրագրերի կազմում և իրականացում:

Ընդհանուր առմամբ, «Կոտայք 1» միկրոռեգիոնի համայնքների տարածքային քաղաքաշինական խնդիրների լուծման ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության արդյունավետ կազմակերպման համար համալիր կերպով են գնահատվել առկա բնապահպանական խնդիրները, գոյություն ունեցող իրավիճակը և ընտրվել են զարգացման այնպիսի սկզբունքներ, որոնք թույլ կտան ներդաշնակորեն լուծել սոցիալական, տնտեսական և բնապահպանական խնդիրները:

Պատճառաբանական մաս. Միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի մշակման նախագծի հայեցակարգային սոցիալ-տնտեսական հիմնավորումը նպատակաուղղված է տարածաշրջանի՝ որպես ամբողջական հատակագծային միավորի և համայնքների՝ որպես դրա մասը կազմող, փոխադարձ տարածքային, տնտեսական և ենթակառուցվածքային կապերով միմյանց կապված բաղադրիչների ներքին պոտենցիալ հնարավորությունների և նախադրյալների բացահայտմանը, ինչպես նաև դրանց լիարժեք, համակողմանի և արդյունավետ օգտագործմանը: Հանդիսանալով տարածական պլանավորման հիերարխիական կառուցվածքի (տարածքային հատակագծման նախագիծ, գլխավոր հատակագիծ, գոտևորման նախագիծ) երեք մակարդակը միավորող փաստաթուղթ՝ այն դիտարկում է ինչպես տարածաշրջանային նշանակության և կարևորության ընդհանուր մոտեցումները, այնպես էլ յուրաքանչյուր հատակագծային միավորի՝ համայնքի տարածքում իրականացվող քաղաքաշինական գործունեության կանոնակարգումը:

Փորձաքննության գործընթացում միկրոռեգիոնալ մակարդակի՝ համակցված տարածական պլանավորման փաստաթուղթը լրամշակվել է՝ հաշվի առնելով նաև շրջակա միջավայրի նախարարության համապատասխան ստորաբաժանումների, առողջապահության, արտակարգ իրավիճակների, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունների կողմից ներկայացված առաջարկությունները:

Փորձաքննության բոլոր փուլերում իրականացվել են հանրային քննարկումներ, ինչի ընթացքում ազդակիր համայնքի ներկայացուցիչները դրական են արտահայտվել նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ:

«Կոտայք 1» միկրոռեգիոնում ընդգրկված համայնքների տարածքային քաղաքաշինական խնդիրների լուծման ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության արդյունավետ կազմակերպման համար համալիր կերպով գնահատվել են առկա բնապահպանական խնդիրները, գոյություն ունեցող իրավիճակը և ընտրվել են զարգացման այնպիսի սկզբունքներ, որոնք թույլ կտան ներդաշնակորեն լուծել սոցիալական, տնտեսական և բնապահպանական խնդիրները:

Բնակավայրերի տարածքների կարևոր էկոլոգիական հիմնախնդիրների լուծումները կնպաստեն տարածքի էկոլոգիական հավասարակշռության պահպանմանը: Շրջակա միջավայրի պահպանության բաժնում տրվել են շրջակա միջավայրի բոլոր բաղադրիչների (մթնոլորտ, ջրային ռեսուրսներ, հողեր, ընդերք, կենսաբազմազանություն) վիճակի բարելավմանը և պահպանմանն ուղղված միջոցառումների հեռանկարները:

Փորձաքննական պահանջներ

- Հիմնադրույթային փաստաթղթի շրջանակում նախատեսվող գործունեությունների համապատասխան նախագծային փաստաթղթերը՝ մինչև իրականացումը, անհրաժեշտ է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ներկայացնել շրջակա միջավայրի նախարարություն՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության:
- Միկրոռեգիոնում քաղաքաշինական հեռանկարային լուծումներն իրականացնելիս՝ բացառել անտառային և ընդհանուր օգտագործման կանաչ տարածքների հողերի նպատակային նշանակության փոփոխությունները:
- Հիմնադրույթային փաստաթղթի դրույթների իրականացման ընթացքում կատարել շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մշտադիտարկում (մոնիթորինգ), կազմել հետնախագծային վերլուծության ծրագիր:

ԵԶՐԱՓՈՒԿ ԿԻՉ ՄԱՍ

«Հայնախագիծ» ԲԲԸ կողմից ներկայացված Կոտայքի մարզի «Կոտայք 1» միկրոռեգիոնալ մակարդակի՝ համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման հաշվետվությանը տրվում է դրական եզրակացություն՝ փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի տնօրեն

Խաչիկ Մարտիրոսյան

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի փոխտնօրեն՝

Հերիքնազ Մկրտչյան

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի գլխ. մասնագետ՝

Արմինե Վարդանյան